



Posiedzenia Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego (KB PTH) w roku akademickim 2024/2025

Meetings of the Byzantine Commission of the Polish Historical Society in the Academic Year 2024/2025

Piotr Kochanek¹

W roku akademickim 2024/2025 odbyły się, zgodnie z wieloletnią tradycją, dwa spotkania Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego. Pierwsze miało miejsce w sobotę, 30 listopada 2024 roku, w gmachu Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego (ul. A. Kamińskiego 27a), w sali posiedzeń Rady Wydziału. Rozpoczęcie tego wydarzenia zaplanowano na 11:30. Miało ono charakter hybrydowy: stacjonarnie uczestniczyło w nim ok. 25 osób, zdalnie natomiast (za pośrednictwem kanału MS Teams) połączyły się maksymalnie 34 osoby. Ta ostatnia liczba malała w miarę trwania posiedzenia.

Jako pierwszy głos zabrał przewodniczący Komisji, dr hab. Kiril Marinow, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki). Mówca powitał wszystkich zebranych oraz dokonał oficjalnego otwarcia łódzkiego spotkania (11:30-11:38). Następnie przedstawiono trzy krótkie prelekcje, których autorzy przypomnieli sylwetki trzech zmarłych w ostatnim czasie członków KB PTH. Jako pierwszy przemówił ks. dr hab. Jan Źelazny (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie). Przedstawił on zebranym sylwetkę ks. dr. hab. Arkadiusza Barona, prof. UPJPII (2.09.1960-16.02.2024): 11:38-12:03. Po nim głos zabrał ponownie dr hab. K. Marinow, prof. UŁ, wspominając prof. dr. hab. Mirosława Jerzego Leszkę (4.04.1963-24.08.2024): 12:03-12:18. Z kolei sylwetkę dr. hab. Stefana Karola Jakobielskiego, prof. PAN (11.08.1937-14.10.2024) przybliżyła zebranym dr Magdalena Łaptaś (Uniwersytet Kardynała

¹ Prof. dr hab. Piotr Kochanek, Katedra Historii Starożytnej, Bizantyńskiej i Średniowiecznej, Instytut Historii, Wydział Nauk Humanistycznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska; e-mail: lu2005harn@yahoo.de; ORCID: 0000-0001-9702-548X.

Stefana Wyszyńskiego w Warszawie): 12:19-12:34. Wszystkich trzech zmarłych uczczono minutą milczenia oraz krótką modlitwą.

Kolejnym punktem obrad była prezentacja najnowszych publikacji z zakresu szeroko rozumianej bizantynistyki (12:34-12:44), której dokonał przewodniczący Komisji. Jego *exposé* zostało uzupełnione informacjami uczestników spotkania, zarówno stacjonarnych, jak i tych, którzy brali w nim udział za pośrednictwem kanału MS Teams. Następnie dr Andrzej Kompa (UŁ), sekretarz KB PTH, omówił najbliższe konferencje krajowe i zagraniczne, mogące zainteresować uczestników posiedzenia (12:44-13:00). Również jego informacje zostały uzupełnione przez innych członków obradującego gremium. Ponieważ sprawa ta wzbudziła spore zainteresowanie, Sekretarz obiecał rozesłać do wszystkich członków Komisji szczegółową, mailową informację na ten temat.

Centralnym punktem łódzkiego posiedzenia KB PTH były dwa referaty. Autorem pierwszego był ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (emeryt UKSW). Temat jego wystąpienia brzmiał: „Apokryficzna Ewangelia mużułmańska Ps-Barnaby” (13:00-13:30). W dyskusji dopełniającej przedmiotową prelekcję głos zabrały dwie osoby (dr hab. Teresa Wolińska, prof. UŁ i ks. dr hab. Marek Blaza SJ, prof. Akademii Katolickiej w Warszawie), które krótko skomentowały powyższy temat, nie zadając przy tym żadnych pytań (13:30-13:38). Drugim mówcą był dr hab. Aleksander Paroń, prof. IAE PAN (Instytut Archeologii i Etnologii PAN we Wrocławiu), który przybliżył słuchaczom zagadnienie zawarte w tytule jego wystąpienia: „Soldanos i inni – opowieści parenetyczne w «De administrando imperio» Konstantyna VII Porfirogenety” (13:40-14:18). W dyskusji (14:18-14:40), jaka wywiązała się bezpośrednio po tym wykładzie, głos zabrali kolejno: dr hab. Marcin Böhm, prof. UO, dr hab. Anna Kotłowska, prof. UAM, dr hab. Michał Bzinkowski, prof. UJ, dr Piotr Ł. Grotowski (UPJPII), dr A. Kompa (UŁ) oraz dr hab. K. Marinow, prof. UŁ. Po tej części posiedzenia ogłoszono przerwę na obiad (14:40-15:30).

Obrady wznowiono punktualnie o 15:30. Tę część posiedzenia rozpoczęto od zagajenia przewodniczącego Komisji (15:31-15:37), który między innymi zapowiedział przyjęcie w poczet członków KB PTH dwóch nowych badaczy. Byli nimi: prof. dr hab. Tomasz Derda z Uniwersytetu Warszawskiego (UW), którego rekomendował jego uniwersytecki kolega, prof. dr hab. Adam Łajtar, i dr hab. Karolina Kochańczyk-Bonińska, prof. Szkoły Głównej Mikołaja Kopernika w Krakowie (Kolegium Filozofii i Teologii). Jej kandydaturę zarekomendowała dr Bogna Kosmulska (UW). Obie kandydatury zostały w głosowaniu jawnym przyjęte jednogłośnie (15:37-15:50). Z kolei w ramach tak zwanych spraw organizacyjnych (15:50-16:08) dr A. Kompa (UŁ) zreferował dwa zagadnienia:

1) kwestię ewaluacji czasopism naukowych (chodziło o przepunktowanie około 800 czasopism z listy ministerialnej oraz o dodanie do tegoż wykazu blisko 200 nowych tytułów, ważnych dla szeroko rozumianego środowiska badaczy starożytności i średniowiecza); 2) przygotowania do XXV Międzynarodowego Kongresu Studiów Bizantynistycznych, który ma odbyć się w Wiedniu między 24 a 29 sierpnia 2026 roku. Chodziło o zgłaszania tematów tak zwanych okrągłych stołów oraz sesji posterowych. W tym kontekście powrócił wątek, który był już podnoszonych na posiedzeniu KB PTH w Łodzi 25 listopada 2023 roku. Chodziło o możliwość zorganizowania kongresu bizantynistycznego w Polsce. Odpowiadając, dr A. Kompa powtórzył konkluzję sprzed roku: organizacja kongresu teoretycznie byłaby możliwa przy współpracy dwóch ośrodków: Łodzi i Poznania. Ostatnim segmentem łódzkiego spotkania były wolne wnioski połączone z zakończeniem posiedzenia (16:08-16:10). Ponieważ posiedzenie odbywało się 30 listopada, a zatem w dniu imienin Andrzeja, prof. dr hab. Maciej Kokoszko (UŁ) przypomniał o życzeniach dla wszystkich Andrzejów, którzy są członkami KB PTH. Złożono je na ręce dr. Andrzeja Kompy. Bezpośrednio po nich przewodniczący KB PTH zamknął posiedzenie, dziękując wszystkim jego uczestnikom za obecność.

Katolicki Uniwersytet Lubelski był reprezentowany zdalnie przez trzy osoby. Byli to: ks. prof. dr hab. Piotr Szczur, ks. prof. dr hab. Mariusz Szram oraz niżej podpisany.

W sobotę, 24 maja 2025 roku, odbyło się drugie w roku akademickim 2024/2025 spotkanie KB PTH. Miało ono miejsce w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (Collegium Humanisticum, przy ul. Wł. Bojarskiego 1 – Sala Rady Wydziału Nauk Historycznych, nr C.0.39). Organizatorem posiedzenia był prof. dr hab. Szymon Olszaniec, kierownik Katedry Historii Starożytnej i Bizancjum w Instytucie Historii i Archiwistyki, który wchodzi w skład Wydziału Nauk Historycznych UMK. Posiedzenie rozpoczęło się planowo o godzinie 11:30 w trybie hybrydowym. Za pośrednictwem kanału MS Teams w spotkaniu brało udział maksymalnie 27 osób (stan z godziny 12:00). Z kolei w formie stacjonarnej w sali obrad było obecnych około 20 badaczy. Posiedzenie Komisji otworzył jej przewodniczący, prof. K. Marinow (UŁ), który powitał zebranych, przedstawił porządek spotkania oraz podziękował prof. S. Olszańcowi i obecny na sali przedstawicielom władz wydziału za zaproszenie KB PTH do Torunia (11:30-11:36). Następnie głos zabrała prodziekan Wydziału Nauk Historycznych UMK, dr hab. Inga Głuszek, prof. UMK (11:36-11:38), a po niej przemówił zastępca dyrektora Instytutu Historii i Archiwistyki, dr hab. Maciej Krotofil, prof. UMK (11:38-11:39) oraz prof. S. Olszaniec (11:40-11:41). Mówcy wyrazili

satisfakcję z faktu, że posiedzenie Komisji odbywa się w toruńskim uniwersytecie, życząc jednocześnie owocnych obrad. Warto nadmienić, że było to pierwsze w historii spotkanie KB PTH w murach UMK.

Następnie mikrofon trafił ponownie w ręce prof. K. Marinowa, który zapowiedział wspomnienie dotyczące przedwcześnie zmarłej dr Magdaleny Łaptaś (8.05.1967-23.04.2025), która przez wiele lat była członkiem KB PTH, pracując na co dzień w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (11:41-11:44). Wspomnienie to przygotował trzyosobowy zespół: dr hab. Teodozja Rzeuska, prof. IKŚiO (Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN), dr Krzysztof Babraj (Muzeum Archeologiczne w Krakowie) oraz dr hab. Bogdan Żurawski, prof. IKŚiO. W czasie spotkania natomiast przedstawiła je prof. T. Rzeuska (11:44-11:56). Pamięć zmarłej została uczczona minutą ciszy.

Kolejnym punktem programu miała być prezentacja najnowszych publikacji, jednak żadna z osób obecnych zarówno stacjonarnie, jak i wirtualnie nie odniosła się do tego punktu spotkania. Podobnie było w przypadku informacji o konferencjach. W związku z tym przewodniczący Komisji po krótkim oczekiwaniu (11:57-11:59) przeszedł do kolejnego punktu toruńskiego posiedzenia.

W ramach tego segmentu wygłoszono dwa referaty. Autorem pierwszego był dr hab. Marcin Böhm, prof. UO, którego wystąpienie nosiło tytuł „Na skraju bizantyńskiego świata – Sycylia w dobie rządów dwóch Wilhelmów (1154-1189)” (12:00-12:25). W dyskusji, jaka miała miejsce po prelekcji, głos zabrali (w kolejności wygłoszonych uwag): prof. dr hab. Jan Prostko-Prostyński (UAM); prof. T. Rzeuska; dr hab. Jacek Wiewiorowski, prof. Uniwersytetu Gdańskiego (UG); dr A. Kompa (UŁ) i prof. S. Olszaniec (12:25-12:50). Drugi wykład zaprezentował dr Andrea Bernier, a jego tytuł brzmiał: „The sources of the Theodosian Code” (12:51-13:25). Dr A. Bernier jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Historii Starożytnej i Bizancjum Instytutu Historii i Archiwistyki UMK. Również to wystąpienie domknęła dyskusja (13:25-14:00), której uczestnikami byli między innymi: prof. J. Wiewiorowski (UG), prof. J. Prostko-Prostyński (UAM), prof. M. Böhm (UO). Na ich pytania dr A. Bernier odpowiadał bardzo obszernie, stąd dyskusja nieco się przedłużyła.

Program toruńskiego posiedzenia KB PTH przewidywał przerwę obiadową między godziną 14:00 a 15:00. Następnie zaś miała odbyć się część organizacyjna tego spotkania, która obejmowała trzy punkty: 1) przyjęcie nowych członków; 2) pozostałe sprawy organizacyjne; 3) wolne wnioski. Ponieważ jednak nie zgłoszono żadnych kandydatur

do członkostwa w Komisji, sprawy organizacyjne omówiono bezpośrednio po dyskusji nad drugim referatem (14:00-14:15). W ich ramach podniesiono dwie kwestie: 1) propozycję Komitetu Nauk Teologicznych PAN, aby KB PTH przyłączyła się do przewidywanej na 2031 rok konferencji związanej ze 1600-leciem Soboru Efeskiego. W ten kwestii w czasie posiedzenia Komisji wypowiedział się prof. Adam Łajtar (UW) i prof. J. Prostko-Prostyński (UAM); 2) prof. K. Marinow (UŁ) i dr A. Kompa (UŁ) poinformowali, że tak zwany okrągły stół, który w ramach przygotowań do XXV Międzynarodowego Kongresu Studiów Bizantynistycznych (Wiedeń, 24-29 sierpnia 2026 roku) organizowała dr M. Łaptaś, dojdzie do skutku mimo śmierci jego moderatorki. Na zakończenie poinformowano uczestników posiedzenia, że następne spotkanie Komisji jest planowane na sobotę, 22 listopada 2025 roku w Warszawie. Była to inicjatywa prof. dr. hab. Kazimierza Ilskiego (UAM), przewodniczącego Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN. Chodzi o połączenie posiedzenia KNoKA i KB PTH. W ten sposób toruńskie spotkanie bizantynistów zakończyło się o godzinie 14:15, po czym jego stacjonarni uczestnicy udali się na wspólny obiad.

Katolicki Uniwersytet Lubelski był ponownie reprezentowany zdalnie przez trzy osoby. Byli to: ks. prof. Piotr Szczur, ks. prof. Mariusz Szram oraz autor niniejszego sprawozdania.